

A Survey on Online Privacy Literacy Level of Razi University Students

Zohre Azizi: M.Sc. Student, Department of Information Science and Knowledge Studies, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran.

Saleh Rahimi*: Faculty member, Department of Information Science and Knowledge Studies, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran.

Vakil Ahmadi: Faculty member, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran.

Abstract: The purpose of this study was to determine the level of Online Privacy Literacy (OPL) of students in Razi University and its relationship with individual characteristics. The present study was an applied and survey method and also the statistical population of this study included 11268 of Razi University students in the academic year 99-98. The sample size was 372 members using Morgan table and stratified random sampling method. Hence, a researcher-made online privacy literacy questionnaire with 4 components (knowledge of online service providers, knowledge of technical aspects, awareness of rules, and awareness of personal control strategies) was used to collect the research data. Then, the reliability of the questionnaire was calculated using Cronbach's alpha (0.873). Moreover, descriptive and inferential statistics were used to analyze the findings. The findings indicated that the level of online literacy of students was seen under the average level. The highest value was belonged to the component of "social skills" and the lowest to the "awareness of data protection laws". Also, educational level and experience of internet use were significantly associated with online privacy, and more educated, and long-term individuals were more likely to use the Internet. However, there was no significant relationship between gender, age, and duration of Internet use and online privacy. Considering the importance of increasing online privacy literacy in order to maintain internet privacy, therefore, necessary training and measures should be considered to promote online privacy.

Key words: Online privacy literacy (OPL), Internet, Razi University Students.

***Corresponding author:** Faculty member, Department of Information Science and Knowledge Studies, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran.

Email: s.rahimi@razi.ac.ir

مقدمه

کاربران این فناوری است. چرا که همواره افراد سودجویی وجود دارند که با سرقت اطلاعات شخصی، افراد ناآگاه را مورد سوء استفاده قرار دهند.

سواد حریم خصوصی برخط به عنوان دانشی برای حفاظت از اطلاعات شخصی، سواد ضروری برای زندگی در عصر دیجیتال است که با فراهم کردن دانش در مورد آگاهی از عملکرد سازمان‌ها، مؤسسات و ارائه‌دهندگان خدمات برخط (چگونگی استفاده ارائه‌دهندگان خدمات برخط از اطلاعات شخصی افراد، درک کلی از جریان داده‌ها، نحوه‌ی انتقال و دریافت آن‌ها توسط مؤسسات و ذی‌نفعان)، آگاهی از جنبه‌های فنی حریم خصوصی برخط و حفاظت از داده‌ها (دانش فنی افراد در زمینه حفاظت از داده‌های برخط است. مثل شناخت کارکرد دیواره آتش)، آگاهی از قوانین و جنبه‌های قانونی حفاظت از داده‌های برخط (قوانین مربوط به استفاده و پردازش اطلاعات شخصی افراد و محدودیت‌های قانونی که در استفاده از اطلاعات شخصی‌شان توسط مؤسسات تجاری، وبسایت‌ها و اشخاص ثالث وجود دارد، قوانین مربوط به جبران خسارات استفاده از اطلاعات شخصی و غیره) و آگاهی از راهکارهای لازم برای کنترل حریم خصوصی فردی (این بعد مربوط به توانایی عملی افراد در کنترل داده‌های شخصی است که شامل ترکیبی از مهارت‌های اجتماعی (مثل، افشا نکردن اطلاعات شخصی) و مهارت‌های فنی (مثل، پاک کردن حافظه پنهان مرورگر وب) است) کاربران را در حفظ اطلاعات‌شان یاری می‌رساند (تریپت و دیگران ۲۰۱۵).

دباتین (۲۰۱۱) سواد حریم خصوصی را نوعی نگرانی آگاهانه برای حفظ حریم خصوصی و راهبردهای مؤثر برای محافظت از آن، تعریف می‌کند. در تعریفی دیگر، سواد حریم خصوصی برخط عبارت است از: سطح درک و آگاهی از نحوه ردیابی اطلاعات در محیط‌های برخط و چگونگی استفاده از اطلاعات (گیونز ۲۰۱۵ نقل از ویسنگر ۲۰۱۷). از تعاریف سواد حریم خصوصی برخط که صاحب نظران ارائه کرده‌اند می‌توان استنباط کرد که

اینترنت در عصر اطلاعات، به شکل‌های مختلف زندگی انسانی را تحت تأثیر قرار داده است و به عنوان یک وسیله ارتباطی چند رسانه‌ای، که در بطن خود دنیایی از اطلاعات را جای داده، شرایط پیچیده‌ای را برای کاربران خود ایجاد کرده است، به نحوی که در هر محیطی، با هر میزان مصرف و در هر رده سنی، بر مخاطبانش تأثیر خاص خود را می‌گذارد و در عین حال که ابزار مفیدی برای کسب و تبادل اطلاعات است، می‌تواند مخرب نیز باشد (ربیعی و محمدزاده ۱۳۹۲).

یکی از نگرانی‌های اساسی در مورد اینترنت، حفظ حریم شخصی افراد است. اطلاعات گوناگونی که درباره اشخاص در اینترنت قرار داده می‌شود، امکان نقض حریم خصوصی افراد را به شدت افزایش می‌دهد. ظهور شبکه‌ها به معنای تهدید بزرگ‌تر حریم اطلاعات و رابطه‌ای افراد، در مقایسه با شکل‌های قدیمی‌تر ارتباطات است. این تهدید ناشی از دسته‌بندی و ادغام اطلاعات درباره هر شخص و قابلیت ردگیری کارهای روزانه اوست. این به معنای به وجود آمدن ارزشی ضد ارزش به نام در دسترس بودن در هر مکان و زمان است که می‌توان رد افراد را تا عمیق‌ترین زوایای جامعه گرفت (فخار ۱۳۹۵). وجود چنین اطلاعاتی در محیط مجازی بسیاری از افراد را که به دنبال ارتکاب جرم به انگیزه‌های مختلف هستند، وسوسه می‌کند تا از این محیط استفاده کنند. بنابراین، یکی از نگرانی‌های اساسی درباره برخط بودن کاربران اینترنت، حفظ حریم خصوصی‌شان است. برای هر فرد ممکن است اطلاعات خاصی حریم خصوصی او حساب شود که اگر از طریق اینترنت یا هر روش دیگری فاش شود، ضررهای هنگفتی به شخصیت، موقعیت، مال یا آبروی او وارد شود. اطلاعاتی مانند مسائل خانوادگی یا مالی یا پزشکی از این نوع اطلاعات است (منافی و رضایت‌پور ۱۳۹۷).

از جدی‌ترین دلایلی که سبب شیوع جرایم نقض حریم خصوصی در فضای اینترنت شده است، نبود آگاهی در مورد شیوه‌های حفظ حریم خصوصی و امنیت در میان

مجهز شوند. چرا که استفاده از اینترنت بدون داشتن سواد حریم خصوصی برخط، می‌تواند با اثرات نامطلوبی همراه باشد. بدین لحاظ لازم است که کاربران نسبت به کسب این سواد در همه ابعاد آن اقدام کنند و از آسیب‌ها و زیان‌های ناشی از عدم کسب سواد حریم خصوصی برخط در امان باشند. بنابراین به لحاظ اهمیت فراوان مسئله سواد حریم خصوصی برخط به عنوان یکی از ضروریات عصر دیجیتال، نیازمند آن است که توجه بیشتری به آن صورت گیرد تا از نتایج آن در جهت برنامه‌ریزی‌های آموزشی سواد حریم خصوصی برخط استفاده کرد.

مرور پژوهش‌های مربوط به حریم خصوصی برخط در خارج از کشور نشان می‌دهد، پژوهشگران تحقیقات متعددی را پیرامون این موضوع نظیر: رفتارهای حفاظت از حریم خصوصی، نگرانی‌های حریم خصوصی، انگیزه‌های حفاظت از حریم خصوصی برخط انجام داده‌اند ولی تنها تعداد انگشت شماری به سواد حریم خصوصی برخط پرداخته‌اند که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود و تنها مقاله که به بررسی عوامل مؤثر بر سواد حریم خصوصی برخط پرداخته، پژوهش وینبرگر، ژیتمیرسکی - جفت و بوهنیک (۲۰۱۷) است.

روتمن (۲۰۰۹) چارچوبی را برای سواد حریم خصوصی در زمینه رسانه‌های اجتماعی ارائه کرد که شامل پنج مؤلفه بود: درک جنبه‌های مختلف اطلاعات شخصی، شناخت تعاملات اجتماعی برخط به عنوان یک مکان برای تهدیدات بالقوه حریم خصوصی، درک نتایج احتمالی انتشار اطلاعات در تعاملات اجتماعی برخط، ارزیابی خطرات و مزایای به اشتراک گذاری اطلاعات شخصی، تصمیم‌گیری در مورد زمان و چگونگی به اشتراک گذاری اطلاعات شخصی.

ویجس و دیگران (۲۰۱۲) در پژوهشی مفهومی را با عنوان سواد حریم شخصی، به منظور توضیح نگرش مصرف‌کنندگان در مورد پردازش اطلاعات شخصی ارائه دادند و شاخص سواد حریم خصوصی را تعیین کردند.

سواد حریم خصوصی برخط، یعنی یک نوع درک متکی بر مهارت است که بر اساس آن می‌توان از حریم خصوصی برخط محافظت کرد.

ترپت و همکاران (۲۰۱۵) بیان داشتند که سواد حریم خصوصی برخط، دانش حفاظت از داده‌های شخصی و راهکارهای حفاظت از آن است و آن را ترکیبی از دانش واقعی یا روایتی (دانش چپستی) و دانش فرایندی (دانش چگونگی) درباره حفظ حریم خصوصی برخط، می‌دانند. با توجه به دانش واقعی، سواد حریم خصوصی برخط به دانش کاربران در خصوص جنبه‌های فنی حفاظت از اطلاعات برخط، قوانین و دستورالعمل‌ها حفاظت از اطلاعات برخط و همچنین آگاهی از عملکرد ارائه‌دهندگان خدمات برخط اشاره دارد. از منظر دانش فرایندی، سواد حریم خصوصی برخط، شامل توانایی کاربران در خصوص اعمال راهکارهایی برای کنترل حریم خصوصی و حفاظت از داده‌های شخصی است. برخورداری از دانش راهکارهای کنترل فردی حریم خصوصی از سوی کاربران در برخی مقیاس‌ها از الزامات برخورداری افراد از سواد حریم خصوصی برخط، قلمداد شده است. این راهکارها ترکیبی از مهارت‌های اجتماعی و فنی است (ترپت و دیگران ۲۰۱۵ و پارک ۲۰۱۳). راهکارهای فنی حفظ حریم خصوصی، راهکارهایی است که کاربران از طریق آن‌ها از ابزارها یا امکانات یک سایت برای حفظ حریم خصوصی خود استفاده می‌کنند. در حالی که راهکارهای اجتماعی شامل ایجاد محدودیت‌های ذهنی در افشا می‌شود که با کمک آن کاربر فقط اطلاعاتی را افشا می‌کند که برای او خطری نداشته باشد (هوگان ۲۰۱۰ نقل از سیاسی‌راد و بیچرانلو ۱۳۹۶). بنابراین، سواد حریم خصوصی برخط می‌تواند بر رفتار کاربران اینترنت که نگران حریم خصوصی خود هستند، تأثیر گذاشته و با بهره‌گیری از دانش و راهکارهای لازم در جهت حمایت از داده‌های شخصی خود اقدام کنند.

این سواد مهارتی است که لازم است، کاربران در کنار استفاده از اینترنت به عنوان یک رسانه تعاملی به آن

یافت شد مربوط به مقاله‌ی سیاسی‌راد و بیچرانلو (۱۳۹۶) است که ضمن بررسی تناقض حریم خصوصی، مزایا و خطرهای خودافشاگری را مطرح کرده و بر اساس سواد حریم خصوصی برخط، برخی از راهبردهای اجتماعی و فناوریانه را برای حل تناقض حریم خصوصی معرفی کرده است.

بنابراین از آنجا که تاکنون پژوهشی مبتنی بر بررسی میزان سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان صورت نگرفته است؛ پژوهش حاضر درصدد است تا به بررسی این موضوع در بین دانشجویان دانشگاه رازی بپردازد. چرا که جوانان بیشترین درصد کاربران اینترنت را تشکیل می‌دهند و قشر عظیم این جوانان در دانشگاه‌ها مشغول به تحصیل می‌باشند. و با ارائه راهکارهایی در این زمینه باعث شود دانشجویان به سطح مطلوبی از سواد حریم خصوصی برخط دست یابند.

در واقع اهمیت و ضرورت چنین پژوهشی از آنجایی ناشی می‌شود که دانشجویان از جمله کاربران بالفعل و بالقوه اینترنت هستند که روزانه ساعات زیادی را با این فناوری سپری می‌کنند. اما از آنجایی که بیشتر آن‌ها اطلاعات کافی درباره حفاظت از حریم خصوصی خود در اینترنت ندارند، اطلاعات خصوصی‌شان را به راحتی در اختیار دیگران قرار می‌دهند به همین خاطر ممکن است که از داده‌های آن‌ها استفاده غیر قانونی صورت گیرد و منجر به خسارت‌های مادی یا معنوی برای آن‌ها گردد. در اکثر این موارد این مشکلات با استفاده از غفلت کاربران و ناآگاهی آن‌ها صورت می‌گیرد. با در نظر گرفتن این شرایط لازم است که به طور دقیقی نسبت به حریم خصوصی در اینترنت حساس بوده و اقدامات لازم را به منظور افزایش سواد حریم خصوصی برخط به کار بست. دانشجویان می‌توانند با بهره‌گیری از این سواد، با خیال آسوده‌تری از اینترنت استفاده کنند و کنترل بهتری بر روی انتشار اطلاعات شخصی‌شان داشته باشند.

پارک (۲۰۱۳) در مقاله‌ای تأثیر سه بعد سواد دیجیتال (آشنایی با جنبه‌های فنی اینترنت، آگاهی از شیوه‌های نظارت سازمان‌ها و درک سیاست‌های حفظ حریم) را در ارتباط با رفتارهای حریم خصوصی برخط بررسی کرد و نشان داد که دانش سواد دیجیتال کاربر، قدرت زیادی برای پیش‌بینی رفتار کنترل حریم خصوصی دارد.

ترپت و دیگران (۲۰۱۵) از طریق تحلیل منابع، مقیاسی را برای سواد حریم خصوصی برخط با پنج بعد (آگاهی از عملکرد ارائه‌دهندگان خدمات برخط، آگاهی از جنبه‌های فنی حریم خصوصی برخط، آگاهی از قوانین حفاظت از اطلاعات، آگاهی از دستورالعمل‌های حفاظت از اطلاعات و آگاهی از راهکارهای لازم برای کنترل فردی) مطرح کردند.

کزر و دیگران (۲۰۱۶) به این نتیجه رسیدند که گروه‌های سنی بالاتر نسبت به افراد جوان نگرانی بیشتری در مورد حریم خصوصی دارند و تأثیر نگرش‌های حریم خصوصی بر رفتارهای محافظت از حریم خصوصی در آنان قوی‌تر است. اما سواد حریم خصوصی برخط بین گروه‌های سنی متفاوت نبود.

بارتس و دینلن (۲۰۱۶) بیان می‌کنند که افرادی که وقت بیشتری را در فیس‌بوک صرف می‌کنند و کسانی که در تغییر تنظیمات حریم خصوصی تجربه بیشتری دارند، سواد حریم خصوصی برخط بیشتری نیز دارند و همچنین، سواد حریم خصوصی برخط باعث افزایش رفتار حفاظت حریم خصوصی می‌شود.

نتایج پژوهش وینبرگر، ژیتمیرسکی - جفت و بوهنیک (۲۰۱۷) نشان داد که عوامل انگیزشی مانند نگرانی کاربران از حفظ حریم خصوصی و حس ناشناس بودن هنگام بازدید از وبسایت، قوی‌ترین عوامل پیش‌بینی‌کننده سطح سواد حریم خصوصی برخط کاربران هستند.

با توجه به اینکه اکثر پژوهش‌های مربوط به سواد حریم خصوصی برخط طی چند سال اخیر انجام شده است، در داخل کشور تنها مطالعه‌ی که در زمینه سواد حریم خصوصی

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع کاربردی است و به روش پیمایشی انجام گرفته است. جامعه آماری این پژوهش شامل ۱۱۲۶۸ دانشجویان دانشگاه رازی در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ است. حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان، ۳۷۲ نفر و به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای تعیین شد. برای گردآوری داده‌های پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته سواد حریم خصوصی برخط، که بر اساس ۴ مؤلفه‌ی (آگاهی از عملکرد ارائه‌دهندگان خدمات برخط، آگاهی از جنبه‌های فنی حریم خصوصی برخط، آگاهی از قوانین حفاظت از اطلاعات و آگاهی از راهکارهای لازم برای کنترل فردی شامل مهارت‌های فنی و مهارت‌های اجتماعی) پرسشنامه سواد حریم خصوصی برخط مازور،

تایید و تریپت (۲۰۱۷) تهیه شده است و دارای ۲۰ سؤال است. برای پرسشنامه از مقیاس درجه‌بندی پنج گزینه‌ای لیکرت استفاده شده که شامل گزینه‌های خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد بوده و به ترتیب نمره (۱، ۲، ۳، ۴ و ۵) برای آنها در نظر گرفته شده است. روایی پرسشنامه توسط ۵ تن از اساتید علم اطلاعات و دانش‌شناسی و اساتید جامعه‌شناسی مورد تأیید قرار گرفت و جهت سنجش پایایی پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ و تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد و نتایج به‌دست آمده، نشانگر قابلیت اعتماد بالای ابزارهای پژوهش است. جدول زیر نتایج به دست آمده را نشان می‌دهد.

جدول ۱. نتایج آلفای کرونباخ و تحلیل عاملی اکتشافی سازه‌های متغیر سواد حریم خصوصی برخط

Table 1. Cronbach's alpha results and exploratory factor analysis of variable structures of online privacy literacy

پایایی کل	p	df	BT	KMO	سواد حریم خصوصی برخط	
۰/۸۷۳	۰/۰۰	۱۹۰	۲۵۸۹/۵۶۰	۰/۸۸۳		
پایایی گویه	بار عاملی		سوالات	مؤلفه		
۰/۷۳۵	۰/۵۹۳		سؤال ۱	آگاهی از عملکرد ارائه‌دهندگان خدمات برخط		
	۰/۴۵۷		سؤال ۲			
	۰/۵۸۴		سؤال ۳			
	۰/۷۰۷		سؤال ۴			
۰/۸۴۰	۰/۷۴۴		سؤال ۵	آگاهی از قوانین حفاظت از اطلاعات		
	۰/۸۱۳		سؤال ۶			
	۰/۷۵۶		سؤال ۷			
	۰/۷۵۳		سؤال ۸			
۰/۷۵۵	۰/۴۸۸		سؤال ۹	آگاهی از جنبه‌های فنی حریم خصوصی برخط		
	۰/۷۶۷		سؤال ۱۰			
	۰/۷۳۶		سؤال ۱۱			
	۰/۷۳۱		سؤال ۱۲			
۰/۶۲۱	۰/۵۱۱		سؤال ۱۳	مهارت‌های فنی	آگاهی از راهکارهای لازم برای کنترل فردی	
	۰/۶۳۷		سؤال ۱۴			
	۰/۶۵۹		سؤال ۱۵			
	۰/۶۲۹		سؤال ۱۶			

۰/۷۷۴	۰/۶۹۰	سؤال ۱۷	مهارت‌های اجتماعی
	۰/۵۳۸	سؤال ۱۸	
	۰/۸۲۲	سؤال ۱۹	
	۰/۷۲۸	سؤال ۲۰	

دانشجویانی با محدوده سنی ۱۸ تا ۲۳ سال است. (۶۹/۱) درصد) از جامعه‌ی پژوهش دارای تحصیلات کارشناسی، (۲۲/۳ درصد) تحصیلات کارشناسی ارشد و (۸/۶ درصد) دارای تحصیلات دکتری هستند و بیشتر پاسخگویان ۶ تا ۱۰ سال سابقه استفاده از اینترنت را دارند).

طبق یافته‌های پژوهش، میانگین متغیر کلی سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان دانشگاه رازی ۲/۶۰ به دست آمده که از مقدار متوسط آن (۳) کمتر است. علاوه بر این، میانگین مؤلفه آگاهی از عملکرد ارائه‌دهندگان خدمات برخط (۲/۷۴)، آگاهی از قوانین حفاظت از اطلاعات (۲/۲۱)، آگاهی از جنبه‌های فنی حریم خصوصی برخط (۲/۴۵)، مهارت‌های فنی (۳/۰۴) و مهارت‌های اجتماعی (۳/۵) از مقدار متوسط ۳ به دست آمده است. با توجه به این که میانگین اکثر متغیرها کمتر از مقدار متوسط آن است می‌توان گفت که وضعیت سواد حریم خصوصی برخط و ابعاد آن، کمتر از میانگین متوسط است. برای بررسی رابطه بین جنسیت و سواد حریم خصوصی برخط، از آزمون تی دو نمونه مستقل استفاده شد که نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها در جدول ۲ نشان داده شده است.

در جدول ۱ مقادیر بار عاملی تمامی سؤالات بالای ۰/۴ است که نشان از سهم بالای سؤالات در شکل‌گیری عامل‌ها دارد. همچنین معنی‌داری آزمون بارتلت (BT) و مقدار مناسب شاخص آماری کیزرمیر (KMO) در سطح اطمینان بیشتر از ۹۹ درصد برای پرسشنامه سواد حریم خصوصی برخط، حاکی از مناسب بودن داده‌های مورد نظر برای انجام تحلیل عاملی می‌باشد و می‌توان نتیجه گرفت که کلیه شاخص‌ها برای اندازه‌گیری سازه‌ای سواد حریم خصوصی برخط از اعتبار و اعتماد کافی برخوردار بودند.

یافته‌ها

جهت اطمینان از نرمال بودن توزیع متغیرهای پژوهش از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف استفاده شده است. در این آزمون اگر سطح معناداری مربوط به آماره‌ی Z کلموگروف-اسمیرنوف از ۰/۰۵ کوچک‌تر باشد فرض صفر رد می‌شود و اگر سطح معناداری از ۰/۰۵ بزرگ‌تر باشد دلیلی برای رد فرض صفر (یعنی نرمال بودن متغیرها) وجود ندارد. با توجه به اینکه سطح معناداری مربوط به آماره‌ی کلموگروف-اسمیرنوف برای متغیر ۰/۰۹ به دست آمد، بنابراین متغیر توزیع نرمال دارند.

آماره‌های توصیفی ویژگی‌های فردی پاسخگویان نشان (آماره‌های توصیفی ویژگی‌های فردی پاسخگویان نشان می‌دهد، (۵۷/۸ درصد) از پاسخگویان زن و (۴۲/۲ درصد) از پاسخگویان مرد هستند. بیشترین فراوانی سن مربوط به

جدول ۲. نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه میانگین سواد حریم خصوصی برخط مرد و زن

Table 2. Results of independent t-test to compare the mean of gender' online privacy literacy

مؤلفه / متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	F	سطح معنی‌داری برابر واریانس	آماره t	سطح معنی‌داری
آگاهی از عملکرد ارائه‌دهندگان خدمات برخط	زن	۲۱۴	۱۱/۰۱	۳/۴۹	۲/۷۲	۰/۰۹	۰/۱۸	۰/۸۵
	مرد	۱۵۷	۱۰/۹۴	۳/۸۶				
آگاهی از قوانین حفاظت از	زن	۲۱۴	۸/۵۰	۳/۸۰	۰/۸۸	۰/۳۴	-۲/۱۶	۰/۰۳

				۳/۶۳	۹/۳۵	۱۵۷	مرد	اطلاعات
۰/۰۰	-۵/۰۲	۰/۳۶	۰/۸۲	۳/۵۶	۸/۹۸	۲۱۲	زن	آگاهی از جنبه‌های فنی
				۳/۸۳	۱۰/۹۲	۱۵۷	مرد	حریم خصوصی برخط
۰/۳۰	-۱/۰۳	۰/۹۶	۰/۰۰۰	۳/۵۵	۱۲/۰۲	۲۱۵	زن	مهارت‌های فنی
				۳/۵۵	۱۲/۴۰	۱۵۷	مرد	
۰/۰۰	۳/۱۰	۰/۶۶	۰/۱۹	۴/۱۹	۱۴/۵۷	۲۱۵	زن	مهارت‌های اجتماعی
				۴/۰۸	۱۳/۲۱	۱۵۶	مرد	
۰/۱۵	-۱/۴۲	۰/۲۲	۱/۴۹	۱۲/۵۸	۵۱/۲۳	۲۱۰	زن	سواد حریم خصوصی برخط
				۱۳/۷۵	۵۳/۱۹	۱۵۶	مرد	

می‌باشد. بدین معنا که تفاوت معناداری در بین زنان و مردان وجود دارد و میانگین مؤلفه‌های آگاهی از قوانین حفاظت از اطلاعات، آگاهی از جنبه‌های فنی حریم خصوصی برخط در مورد مردان بیشتر از زنان است. اما در مورد مهارت‌های اجتماعی میانگین زنان بیشتر از مردان است.

به منظور بررسی سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان بر حسب مقطع تحصیلی از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد. با استفاده از این آزمون امکان مقایسه مقدار یک شاخص در بین چندین گروه وجود دارد. پیش از استفاده از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه جهت بررسی مفروضه یکسانی واریانس‌ها از آزمون لوین استفاده شد و سطح معناداری آن ۰/۴ به دست آمد که این نشان می‌دهد واریانس داده‌های مربوط به مؤلفه‌های مقیاس کلی سواد حریم خصوصی برخط یکسان بوده و آزمون لوین معنادار نیست. لذا مفروضه یکسانی واریانس‌ها نقض نشده است.

با توجه به نتایج جدول ۲، مقادیر به دست آمده به منظور بررسی برابری واریانس‌های دو جامعه مستقل ($P = ۰/۲۲, F = ۰/۰۵$) نشان می‌دهد که سطح معناداری از خطای ۰/۰۵ بیشتر است. بنابراین از فرض برابری واریانس‌های دو جامعه استفاده می‌گردد. همچنین میانگین سواد حریم خصوصی برخط در بین زنان برابر ۵۱/۲۳ با انحراف معیار ۱۲/۵۸ و مردان برابر ۵۳/۱۹ با انحراف معیار ۱۳/۷۵ است. پاسخ هر دو گروه زن و مرد به سؤالات مربوط به سواد حریم خصوصی برخط نشان دهنده این است که بین دو متغیر تفاوت معناداری وجود ندارد، چرا که سطح معناداری به دست آمده از داده‌های تحقیق بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد ($P = ۰/۱۵$). بدین معنا که به طور کلی میزان سواد حریم خصوصی برخط در بین زنان و مردان تفاوت معناداری ندارد. اما در مورد مؤلفه‌های آگاهی از قوانین حفاظت از اطلاعات، آگاهی از جنبه‌های فنی حریم خصوصی برخط و مهارت‌های اجتماعی سطح معناداری به دست آمده از داده‌های تحقیق کمتر از ۰/۰۵

جدول ۳. نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه و آزمون تعقیبی LSD مربوط به سواد حریم خصوصی برخط بر حسب مقطع تحصیلی

Table 3. Results of one-way analysis of variance and LSD post hoc test related to online privacy literacy upon educational degree

متغیر	منابع واریانس	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
سواد حریم خصوصی برخط	بین گروهی	۲۵۴/۰۳	۲	۱۲۷/۰۱	۱۰/۲۸	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۴۴۸۴/۲۳	۳۶۳	۱۲/۳۵		
	مجموع	۴۷۳۸/۲۷	۳۶۵			
مقطع تحصیلی (I)	مقطع تحصیلی (I)	تفاوت میانگین‌ها	سطح معناداری	میانگین سواد حریم خصوصی برخط		
کارشناسی	کارشناسی ارشد	۰/۲۰۳۹	۰/۶۵۰	۵۱/۲۸		
	دکتری	-۲/۸۸۵۱	۰/۰۰۰			

۵۲/۶۶	۰/۶۵۰	-۰/۲۰۳۹	کارشناسی	کارشناسی ارشد
	۰/۰۰۰	-۳/۰۸۹۰	دکتری	
۶۱/۸۷	۰/۰۰۰	۲/۸۸۵۱	کارشناسی	دکتری
	۰/۰۰۰	۳/۰۸۹۰	کارشناسی ارشد	

با توجه به اینکه در این تحقیق سن، سابقه دسترسی به اینترنت و مدت زمان استفاده از اینترنت در طول هفته آزمودنی‌ها بوسیله یک سؤال باز ارزیابی شده است. لذا، به منظور بررسی رابطه سن با میزان سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. همچنین بعد از محاسبه ضریب همبستگی و تعیین معنی‌داری و جهت رابطه، باید شدت رابطه ارزیابی شود. برای تفسیر شدت رابطه بین دو متغیر، تقسیم‌بندی‌های گوناگونی ارائه شده است. طبق تقسیم‌بندی میلر (۱۳۸۰)، شدت رابطه ۰/۸ تا ۱ (رابطه بسیار قوی)، ۰/۶ تا ۰/۸ (رابطه قوی)، ۰/۴ تا ۰/۶ (رابطه متوسط)، ۰/۲ تا ۰/۴ (رابطه کم یا ضعیف) و صفر تا ۰/۲ (فقدان رابطه یا رابطه ناچیز) می‌باشد.

جدول ۴ نتایج آزمون پیرسون را نشان می‌دهد.

همانگونه که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، نتایج تحلیل واریانس یک طرفه نشان داد، سواد حریم خصوصی برخط در بین دانشجویان با مقطع تحصیلی مختلف تفاوت معناداری وجود دارد و آزمون تعقیبی (LSD) نیز نشان داد که در مقایسه میانگین میزان سواد حریم خصوصی برخط در بین دو مقطع تحصیلی کارشناسی و دکتری و همچنین کارشناسی ارشد و دکتری مقدار سطح معنی‌داری ۰/۰۰۰ از مقدار خطای ۰/۰۵ کمتر است. بنابراین تفاوت میانگین سواد حریم خصوصی برخط در بین هر دو آن‌ها معنادار می‌باشد. بدین معنا که میانگین سواد دانشجویان دکتری تفاوت معناداری با مقاطع کارشناسی و ارشد دارد. مقایسه میانگین میزان سواد حریم خصوصی برخط در بین سه مقطع تحصیلی نشان می‌دهد که به ترتیب مقطع دکتری با میانگین ۶۱/۸۷ از مقطع کارشناسی ارشد با میانگین ۵۲/۶۶ و مقطع کارشناسی با میانگین ۵۱/۲۸ بیشتر است.

جدول ۴. همبستگی پیرسون بین آماره‌های توصیفی و سواد حریم خصوصی برخط

Table 4. Pearson correlation between descriptive statistics and online privacy literacy

متغیر	همبستگی پیرسون	سطح معناداری	نتیجه آزمون
سن	۰/۱۴	۰/۰۰	رابطه ندارد
سابقه دسترسی به اینترنت	۰/۲۳	۰/۰۰	رابطه کم
مدت زمان استفاده از اینترنت در هفته	۰/۱۰	۰/۰۴	رابطه ندارد

لذا در سطح خطای ۰/۰۰ می‌توان گفت که بین دو متغیر رابطه‌ی معناداری کمی وجود دارد. همچنین علامت این ضریب همبستگی مثبت است که نشان می‌دهد بین دو متغیر رابطه مستقیمی وجود دارد. به عبارت دیگر، اگر سابقه دسترسی به اینترنت دانشجویان افزایش یابد، سواد

همان‌گونه که در این جدول ملاحظه می‌شود، ضریب همبستگی بین سواد حریم خصوصی برخط و سابقه دسترسی به اینترنت برابر با ۰/۲۳ شده است و سطح معنی‌داری مربوط به آن نیز از ۰/۰۵ کوچک‌تر می‌باشد.

خصوصی به عنوان یک ضرورت در عصر دیجیتال مورد توجه قرار دهند. به بیانی دیگر، فقدان آگاهی، نبود مهارت و ناتوانایی در حفظ حریم خصوصی برخط می‌تواند پیامدهای اخلاقی و بحران‌های اجتماعی گاه جبران‌ناپذیری را برای کاربران و عموم افراد جامعه به‌دنبال داشته باشد. اما یافته‌ها نشان می‌دهد که سطح سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان در وضعیت قابل قبولی قرار ندارد. با وجودی که این مطالعه بر روی افراد آگاه و با تحصیلات بالا انجام شده است و انتظار می‌رود نتایج حاصل از تحقیق‌های مشابه که جامعه‌های آماری مختلف و غیر یکدست دارند، سطح سواد حریم خصوصی برخط به مراتب پایین‌تر نیز باشد. بنابراین، ارتقا سطح سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان در استفاده از اینترنت بسیار ضروری است.

نتایج در مورد جنسیت نشان داد که در مؤلفه‌های آگاهی از قوانین حفاظت از اطلاعات، آگاهی از جنبه‌های فنی حریم خصوصی برخط و مهارت‌های اجتماعی در بین زنان و مردان تفاوت معناداری وجود دارد و میانگین مؤلفه‌های آگاهی از قوانین حفاظت از اطلاعات، آگاهی از جنبه‌های فنی حریم خصوصی برخط در مورد مردان بیشتر از زنان است. اما در مورد مهارت‌های اجتماعی زنان از نمرات بالاتری برخوردار هستند. این نتایج با یافته‌های لیت (۲۰۱۳) و لوئیس و همکاران (۲۰۰۸) که بیان‌گر کنترل بیشتر زنان و استفاده بیشتر آن‌ها از ابزارهای فناوریانه است، همسو نیست. اما نتایج با تحقیق پارک (۲۰۱۳) و پارک (۲۰۱۵) که گویای آن است که مردها، به مراتب بیشتر از زنان از امکانات فنی استفاده می‌کنند، هم راستا و همسو است. در بیان این نتیجه می‌توان گفت مردان به علت مرد بودن‌شان اعتماد به نفس بالاتری در حفاظت از حریم خصوصی خود دارند و از امکانات فنی بیشتر استفاده می‌کنند. اما به خاطر انتظارات فرهنگی بیشتری که نسبت به زنان در حفظ حریم خصوصی وجود دارد و این امر باعث نگرانی بیشتر آنان می‌شود، می‌تواند دلیلی

حریم خصوصی برخط آن‌ها نیز افزایش می‌یابد و برعکس. اما در مورد رابطه‌ی متغیرهای سن (با ضریب پیرسون ۰/۱۴) و مدت زمان استفاده از اینترنت در هفته (با ضریب پیرسون ۰/۱) با سواد حریم خصوصی برخط، رابطه معناداری وجود نداشته است.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاکی از آن است که سطح سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان در حد کمتر از مقدار متوسط قرار دارد و دانشجویان تا به حال، چندان از شاخص‌های سواد حریم خصوصی برخط در استفاده از اینترنت بهره‌مند نبوده‌اند. نتایج حاصل از این پژوهش با پژوهش وینبرگر، ژیتیمیرسکی - جفت و بوهنیک (۲۰۱۷) و وینبرگر، بوهنیک و ژیتیمیرسکی - جفت (۲۰۱۷) که نشان دادند میانگین سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان مورد مطالعه در حد کم تا متوسط است، همسو است. اما با نتایج مطالعه ویجس و دیگران (۲۰۱۲) و بارتس و دینلن (۲۰۱۶) که میانگین سواد حریم خصوصی بالاتر از حد متوسط بود، هم راستا نیست.

با توجه به تهدیدهای فزاینده‌ای که از جانب افراد عادی جامعه، ارائه‌دهندگان خدمات اینترنتی و دولت‌ها علیه حریم خصوصی برخط افراد وجود دارد و همچنین گسترش روزافزون استفاده از شبکه‌های اجتماعی، تجارت الکترونیک در سال‌های اخیر، ضرورت حمایت از حریم خصوصی در عصر حاضر بیش از پیش احساس می‌شود (خوش‌رفتار و محمدپور ۱۳۹۶). نبود سواد لازم برای استفاده صحیح از این فضای پیش‌رو در راستای حمایت از حریم خصوصی افراد و عواملی از این قبیل موجب گردیده است که برخط بودن به خطری برای نقض حریم خصوصی افراد منجر شود. افراد با بهره‌گیری از دانش در مورد راهکارهای کنترل حریم خصوصی، شناخت قوانین مربوطه، آشنایی با جنبه‌های فنی و همچنین شیوه‌های نهادی ارائه‌دهنده خدمات برخط، از حریم خصوصی خود می‌توانند محافظت کنند و به طور مستمر فرآیند آگاهی و سواد حریم خصوصی برخط را جهت حفظ حریم

پژوهش آنها نشان داد که بین جوانان و سالخوردگان با سواد حریم خصوصی برخط تفاوتی وجود ندارد. اما نتایج با پژوهش (ون دن بروک و دیگران ۲۰۱۵ و شیپان ۲۰۰۲) غیرهمسو است. آن‌ها بیان کردند که رابطه معناداری بین سن و میزان رفتارهای محافظتی در شبکه‌های اجتماعی وجود دارد و افراد مسن‌تر این رفتار را بیشتر انجام می‌دهند. علت غیرهمسو بودن این قسمت از نتایج شاید به خاطر متفاوت بودن جامعه‌های آماری مورد پژوهش باشد. در تحقیق آنان جامعه‌های بزرگتری از کاربران اینترنت، در گروه‌های سنی مختلف نسبت به جامعه این پژوهش بررسی شده است.

با ملاحظه داده‌های مربوط به سابقه استفاده از اینترنت و سواد حریم خصوصی برخط می‌توان گفت، دانشجویان به موازات افزایش بهره‌مندی از اینترنت برای انجام فعالیت‌های مختلف، به تدریج سواد حریم خصوصی برخط خود را در جهت ایجاد محیطی امن برای فعالیت‌های برخطشان بهبود می‌بخشند. نتایج این پژوهش مطابق با نتایج پژوهش پارک (۲۰۱۳) است که بیان کرد، تجربه استفاده از اینترنت به درک کنترل اطلاعات خصوصی کمک می‌کند.

در انتها نیز رابطه بین مدت زمان استفاده از اینترنت و سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان مورد آزمون قرار گرفت که نتایج نشان داد رابطه معناداری بین آن‌ها وجود ندارد. این نتیجه با مطالعه بارتس و دینلن (۲۰۱۶) که نشان دادند افرادی که وقت بیشتری را در فیس‌بوک صرف می‌کنند، سواد حریم خصوصی برخط بیشتری نیز دارند، هم راستا نیست.

در پایان می‌توان بیان کرد که نتایج این مطالعه نشان داد سطح سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان در حد قابل قبولی قرار ندارد. اما به لحاظ اهمیت فراوان مسئله‌ی سواد حریم خصوصی برخط به عنوان یکی از ضروریات عصر دیجیتال، نیازمند آن است که توجه بیشتری به آن صورت گیرد و از طریق افزایش تدابیر آموزشی این سواد و بسط مهارت‌های امنیتی می‌توان خطرات نقض حریم خصوصی

برای بالا بودن میانگین مهارت‌های اجتماعی آنان در افشا نکردن اطلاعات خصوصی‌شان نسبت به مردان باشد. همچنین نتایج نشان داد که بین زنان و مردان در مورد مقیاس کلی سواد حریم خصوصی برخط تفاوت معناداری وجود ندارد. لذا با توجه به نتایج آزمون تی دو نمونه مستقل، جنسیت رابطه‌ای با میزان سواد حریم خصوصی برخط ندارد. این نتیجه با نتایج تحقیق بورمان، کروکمیر و زادورون بورحسیوس (۲۰۱۸) که بیان کرده‌اند: هیچ‌گونه تفاوت جنسیتی در رفتار حفظ حریم خصوصی در فعالیت‌های برخط وجود ندارد، مطابقت دارد. اما با نتایج مطالعه وینبرگر، ژیتمیرسکی - جفت و بوهنیک (۲۰۱۷) که سواد حریم خصوصی برخط زنان کمتر از مردان است، مطابقت ندارد.

یافته‌ها نشان می‌دهد، بین میانگین سواد حریم خصوصی برخط در مقطع تحصیلی دکتری با مقطع کارشناسی ارشد و کارشناسی تفاوت معناداری وجود دارد و دانشجویان دکتری، سطح سواد حریم خصوصی برخط بالاتری دارند. این مسأله می‌تواند به خاطر بالا رفتن آگاهی و تجربه‌ی بیشتر آنان در استفاده از اینترنت باشد که به دلیل انجام پژوهش‌های بیشتر و نیاز به دسترسی به اطلاعات روزآمد در سطح دکترا، دانشجویان این مقطع از اینترنت بیشتر استفاده می‌کنند و به همین خاطر سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان دکتری در سطح بیشتری قرار دارد.

نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها نشان داد که بین سن و میزان سطح سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان رابطه معناداری وجود ندارد. به بیان بهتر میزان سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان با سنین مختلف، تفاوت معناداری را نشان نمی‌دهد و سن افراد با میزان سواد حریم خصوصی برخط آنان مرتبط نیست. دلیل این امر را می‌توان چنین استدلال کرد که افراد در هر سنی، نیازمند حفظ حریم خصوصی‌شان هستند، که انتظار دارند از دسترس دیگری مصون بمانند. نتایج پژوهش کزر و دیگران (۲۰۱۶) با پژوهش حاضر همخوانی دارد، یافته‌های

خبری و آموزشی خود برای آگاهی‌رسانی جامعه در خصوص ضرورت و اهمیت توجه به سواد حریم خصوصی برخط، اقدام کرد.

۷- دولت نیز می‌تواند با وضع قوانین حمایت از حریم خصوصی برخط افراد و ایجاد شرایط و بسترهای لازم در جهت ارتقا سواد حریم خصوصی برخط شهروندان، امنیت حریم خصوصی افراد را در جامعه تسهیل نماید.

۸- بر اساس ویژگی‌های فردی از قبیل جنسیت و تحصیلات افراد آموزش‌های مورد نیاز صورت گیرد.

References

- Bartsch, M. & Dienlin, T. 2016. Control your Facebook: An analysis of online privacy literacy. *Computers in Human Behavior*, Vol. 56, Pp. 147-154.
- Boerman, S.C.; Kruikemeier, S. & Zuiderveen Borgesius, F.J. 2018. Exploring Motivations for Online Privacy Protection Behavior: Insights from Panel Data. *Communication Research, manuscript accepted for publication*, Pp. 1-25.
- Debatin, B. 2011. Ethics, privacy, and self-restraint in social networking. In S. Trepte & L. Reinecke (Eds.), *Privacy online* (pp. 47-60). Berlin, Germany: Springer.
- Fakhar, F. 2016. Protecting privacy in social networks. Tehran: Bells Press. (in Persian)
- Kezer, M., Sevi, B., Cemalcilar, Z., & Baruh, L. 2016. Age differences in privacy attitudes, literacy and privacy management on Facebook. *Cyberpsychology. Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, Vol. 10, No. 1.
- Khoshparahar, M. H. & Mohammadpour, S. 2017. The Role of Using Telegram and WhatsApp Social Networks on Users' Privacy. *Social Research*, 9(36), 19-23. (in Persian)
- Lewis, K., Kaufman, J., & Christakis, N. 2008. The taste for privacy: An analysis of college student privacy settings in an online social network. *Journal of Computer-Mediated Communication*, Vol. 14(1), Pp. 79-100.

در فضای مجازی را کاهش داد و به کمک آن‌ها بر آسیب‌های این فضا چیره شد. بنابراین، دستیابی به سواد حریم خصوصی برخط مستلزم برنامه‌ریزی دقیق و تدوین رویکردها و راهبردهای تازه و نوآورانه بسیاری است تا بتوان در سال‌های آینده به این مقصد رهنمون شد. نتایج این پژوهش می‌تواند در بهبود برنامه‌های آموزشی دانشگاه‌ها و مدارس، کتابخانه‌ها، نهادهای فرهنگی کشور، دستگاه‌های اجرایی دولتی، رسانه‌ها و سایر مراکزی که می‌توانند در این امر نقشی داشته باشند و همچنین عموم مردم، مؤثر بوده و زمینه‌ساز برنامه‌ریزی در جهت این مهارت‌ها و یادگیری مداوم شود.

پیشنهادات

- در این بخش برخی پیشنهادات برای ارتقای سواد حریم خصوصی برخط شهروندان به اختصار بیان می‌شود:
- ۱- از آنجا که رابطه مثبت و معناداری بین سابقه استفاده از اینترنت و میزان سواد حریم خصوصی برخط وجود دارد، پیشنهاد می‌شود که تسهیلات لازم جهت دسترسی به اینترنت برای دانشجویان فراهم گردد.
 - ۲- برگزاری کارگاه‌های آموزشی مهارت‌های سواد حریم خصوصی برخط در دانشگاه‌ها می‌تواند در افزایش سطح سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان مؤثر واقع شود.
 - ۳- تدوین و انتشار بروشور، جزوات و کتاب‌های جدید و به روز ویژه آموزش سواد حریم خصوصی برخط، در سطح عمومی، مدارس و دانشگاه‌ها.
 - ۴- جذب افراد آموزش‌دیده و متخصص در امور رایانه‌ای در مدارس و دانشگاه‌ها جهت آموزش سواد حریم خصوصی برخط.
 - ۵- برای موفقیت در دستیابی به سواد حریم خصوصی برخط، به برنامه‌ها و سیاست‌های مدون علمی مطلوبی در باب آموزش سواد حریم خصوصی برخط در نظام آموزش عالی نیاز است.
 - ۶- با توجه به قدرت نشریات و رسانه‌ها در تاثیرگذاری بر مخاطبان، می‌توان از آن‌ها در راستای ایفای نقش‌های

- Trepte, S.; Teutsch, D.; Masur, P.K.; Eicher, C.; Fischer, M.; Hennhöfer, A. & Lind, F. 2015. Do people know about privacy and data protection strategies? Towards the 'online privacy literacy scale' (OPLIS). In Gutwirth, S., Leenes, R. and de Hert, P. (Eds), *Reforming European Data Protection Law*, Springer, Dordrecht. Pp. 333-365.
- Van den Broeck, E., Poels, K., & Walrave, M. 2015. Older and wiser? Facebook use, privacy concern, and privacy protection in the life stages of emerging, young, and middle adulthood. *Social Media + Society*, Vol.1, No. 2, Pp. 1-11.
- Veghes, C.; Orzan, M.; Acatrinei, C. & Dugulan, D. 2012. Privacy literacy: what is and how it can be measured? *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*, Vol. 14, No. 2, Pp. 704 – 712.
- Weinberger, M.; Bouhnik, D., & Zhitomirsky-Geffet, M. 2017. Factors affecting students' privacy paradox and privacy protection behavior. *Open Information Science*, Vol. 1, No. 1, Pp. 1-18.
- Weinberger, M.; Zhitomirsky-Geffet, M. & Bouhnik, D. 2017. Factors affecting users' online privacy literacy among students in Israel. *Online Information Review*, Vol. 41, No. 5, Pp. 655-671.
- Wissinger, C.L. 2017. Privacy literacy: From theory to practice. *Communications in Information Literacy*, Vol. 11, No. 2, Pp. 378-389.
- Litt, E. 2013. Understanding social network site users' privacy tool use. *Computers in Human Behavior*, Vol. 29, No. 4, Pp. 1649–1656.
- Manafi, S. & Rezayatpour, Z. 1397. Privacy on social networks. Tehran: New Etrat. (in Persian)
- Park, Y.J. 2013. Digital literacy and privacy behavior online. *Communication Research*, 40 (2), Pp. 215-236.
- Park, Y.J. 2015. Do men and women differ in privacy? Gendered privacy and (in) equality in the internet. *Computers in Human Behavior*, Vol. 50, No. 1, Pp. 252–258.
- Rabiei, A. & Mohammadzadeh Yazd, F. 2013. Cybersecurity information, the impact of the Internet on social communities. *Journal of Social Cultural Strategy*, Vol. 2, No. 6, Pp. 60-43. (in Persian)
- Rotman, D. 2009. Are you looking at me? Social media and privacy literacy. Poster presented at the iConference, Chapel Hill, NC. February 8–11.
- Siasirad, F. & Bichranloo, A. 2016. Patterns of Using Online Privacy Literacy Strategies; a Case Study of Instagram Girl Users. *Iranian Cultural Research Quarterly*, Vol. 10, No. 3, Pp. 151-12. (in Persian)

مجله‌ی توسعه‌ی آموزش جندی شاپور
فصلنامه‌ی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی
سال یازدهم، شماره ۳، پاییز ۹۹

بررسی میزان سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان دانشگاه رازی

زهرا عزیزی: دانشجو، کارشناس ارشد، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

صالح رحیمی*: عضو هیأت علمی، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

وکیل احمدی: عضو هیأت علمی، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

چکیده: هدف از انجام پژوهش حاضر تعیین میزان سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان دانشگاه رازی و رابطه آن با ویژگی‌های فردی است. پژوهش حاضر از نوع کاربردی و به روش پیمایشی انجام گرفته است. جامعه آماری این پژوهش شامل ۱۱۲۶۸ دانشجویان دانشگاه رازی در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ است. حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان، ۳۷۲ نفر و به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای تعیین شد. برای گردآوری داده‌های پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته سواد حریم خصوصی برخط با ۴ مؤلفه (آگاهی از عملکرد ارائه‌دهندگان خدمات برخط، آگاهی از جنبه‌های فنی، آگاهی از قوانین و آگاهی از راهکارهای کنترل فردی) استفاده شد. پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ مقدار (۰/۸۷۳) به دست آمد. جهت تجزیه و تحلیل یافته‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. یافته‌ها حاکی از آن است که سطح سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان کمتر از مقدار متوسط است. بیشترین مقدار به مؤلفه «مهارت‌های اجتماعی» و کمترین مقدار به مؤلفه «آگاهی از قوانین حفاظت از اطلاعات» تعلق دارد. همچنین مقطع تحصیلی و سابقه استفاده از اینترنت با سواد حریم خصوصی برخط ارتباط معناداری دارند و افراد با تحصیلات بیشتر و سابقه طولانی‌تر در استفاده از اینترنت سواد بیشتری دارند. اما بین جنسیت، سن و مدت زمان استفاده از اینترنت و سواد حریم خصوصی برخط ارتباط معناداری وجود ندارند. با توجه به اهمیت افزایش سواد حریم خصوصی برخط در جهت حفظ حریم خصوصی در اینترنت، باید آموزش و اقدامات لازم در جهت ارتقای سواد حریم خصوصی برخط دانشجویان صورت گیرد.

واژگان کلیدی: سواد حریم خصوصی برخط، اینترنت، دانشجویان دانشگاه رازی.

***نویسنده‌ی مسؤؤل:** عضو هیأت علمی، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

Email: s.rahimi@razi.ac.ir